

A társadalomtudományi információs rendszer helyzete és perspektívái a Szovjetunióban

A Szovjetunióban az össz-szövetségi társadalomtudományi információs rendszer központja a Szovjetunió Tudományos Akadémiájához tartozó Társadalomtudományi Információs Intézet (INION = Institut Naučnoj Informacii po Obščestvennym Naukam), amely két fő feladatot lát el:

- a hazai és külföldi marxista irodalmat gyűjti, rendezi és propagálja,
- elemzi azokat a társadalomtudományi elméleteket és koncepciókat, amelyek nem marxista indításúak, valamint az antikommunista propaganda irányzatait.

Szerepköréből következik, hogy az INION széles körű publikációs tevékenységet végez. A társadalomtudomány valamennyi területére kiterjedő bibliográfiai és referáló kiadványokon kívül szép számban jelentet meg például olyan analitikus szemléket, amelyek a szocialista országok gazdasági, társadalmi és politikai fejlődésére vonatkozó burzsoá és reformista koncepciók kritikai elemzését nyújtják.

A Szovjetunió Tudományos Akadémiájának az Elnöksége azt a feladatot tűzte a társadalomtudományi tájékoztatás elé, hogy

- kísérje figyelemmel a fő tendenciákat, tükrözze a kiadványaiban,
- prognosztizáló értékeléssel mérje fel, jelölje meg, tartsa számon az erősödő tendenciákat.

Az INION bibliográfiai adatbázisa 1984 elején kb. 200 ezer dokumentumleírást tartalmazott, a tervek szerint 1986–87-re az online elérhető dokumentumleírások száma eléri a 700–800 ezret.

Az információellátás fejlesztéséhez, a felhasználók számának növeléséhez nélkülözhetetlen eszközzé vált a számítógépes információs rendszerek és hálózatok kiépítése. 1985-től évente 200 ezer dokumentumleírás adatbázisba való bevitelével számolnak. A bibliográfiai adatbázison kívül faktográfiai adatbank is készül a társadalomtudósokról.

Az INION az adatbázis teljességének tematikai bővítése érdekében és egyes primer források hiánya miatt számos más akadémiai és egyéb intézettel működik együtt.

Az INION szelektív információterjesztést is folytat 216 felhasználó számára. A 314 állandó profil szerint 1983-ban 3768 keresést végzett 50 ezer könyvről és cikkről adva tájékoztatást. Várható, hogy 1984-ben ezek a számok megkétszereződnek. Tervezik az online szelektív információterjesztés bevezetését is.

A felhasználókkal való szoros kapcsolat fontos feltétele az INION automatizált információs rendszere (AIR) továbbfejlesztésének. Sürgősen fel kell mérni a potenciális felhasználók számát, tudományterületi eloszlását, tudományos színvonalát a moszkvai és a köztársasági

regionális szervezetekben, hiszen a kapott adatok alapján lehet az előfizetői állomások számát, az adatátviteli vonalak terhelhetőségét stb. megtervezni.

Az INION AIR jelenlegi fejlesztési munkáiban nagy figyelmet fordítanak az online hálózat kiépítésének. Online kapcsolat létesült a Szovjetunió Tudományos Akadémiája Elnöksége Társadalomtudományi Szekciójával, 15 moszkvai szervezettel, köztük akadémiai társadalomtudományi intézetekkel és különböző egyetemekkel.

Az adatbázis aktív felhasználói körébe léptek a Belorusz, a Litván és az Észk Köztársaságok akadémiai információs központjai.

A szocialista országok Nemzetközi Társadalomtudományi Információs Rendszere (MISON = Meždunarodnaâ Informacionnaâ Sistema po Obščestvennym Naukam) AIR keretében 1980-tól a Bolgár Tudományos Akadémia Információs Központjával van élő kapcsolat. A heti 3–4 órás online keresések során a bolgár tudósok eddig már 10 ezernél is több keresést végeztek. Bulgáriából 1982 szeptemberében Minszkkal és Tallinnal is létesítettek online kapcsolatot. Ezek és más hasonló kísérletek bebizonyították, hogy technikailag nincs akadálya a központi adatbázis távhozzáférése szolgáltatásának. 1983 decemberében a Szófia Egyetemen társadalomtudományi terminálközpontot hoztak létre.

Az INION tevékenységének egyik fontos iránya lesz, hogy a társadalomtudományi információs központok felhasználói számára biztosítsa az online hozzáférést a szovjet és a külföldi adatbázisokhoz. A VNIIPAS-on keresztül (Vsesoŭznnyj Naučno-issledovatel'skij institut prikladnyh avtomatizirovannyh sistem = az Alkalmazott Automatizált Rendszerek Össz-szövetségi Tudományos Kutató Intézete), a CsSzSZK, az NDK és a Kubai Köztársaság felhasználói végeznek információkeresést az INION adatbázisban.

A tizenegyedik ötéves terv végéig létre kívánják hozni a társadalomtudományi információs központok hálózatát, amelyben részt vesznek

- a Szovjetunió Tudományos Akadémiája Elnöksége Társadalomtudományi Szekciója,
- a köztársaságok Tudományos Akadémiáinak információs központjai,
- a regionális központok.

A tervek szerint 1984–85-ben az INION automatizáltan állítja elő a társadalomtudomány valamennyi területén a bibliográfiai kiadványokat. Az adatbázis tartalmazni fogja a komplex célprogramok információellátásához szükséges anyagokat is.

/VINOGRADOV, V. A.: Sistema informacii po obščestvennym naukam: sostoânie i perspektivy = Naučno-Tehničeskaâ Informacii, Ser. 1. 5. sz. 1984. p. 6–8./

(Bíró Júlia)